

QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM OQIMINI SHAKLLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Ruziyeva Maxbuba Tulkinovna

*O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi
Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar instituti tayanch doktoranti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaalarda aholi daromadlarini oshirish, qishloq aholisini band qilishda qishloq turizmini tashkil etish imkoniyatlari statistik jadval ma'lumotlari asosida tahlil etilgan. Shuningdek qishloq joylarida turizmni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: qishloq turizmi, qishloq aholi punktlari, aholi soni, qishloq aholi turar joylari.

Qishloq turizmi turizm industriyasining bir tarmog'i, hududlarda tabiiy, madaniy, tarixiy, ijtimoiy va boshqa qishloq resurslaridan foydalanish orqali keng qamrovli turistik mahsulotni yaratiladi. Uning tarkibiy qismlari qishloq joylaridagi dam olishning barcha turlari va tadbirlarini tashkil etishdan iborat[1].

Qishloq turizmi nisbatan yangi va istiqbolli qishloq aholisining turmush tarzi fuqarolarga an'anaviylikka qo'shilish imkonini beruvchi yo'nalish hisoblanadi [2]. Turizmning bu turining mohiyati shundan iboratki, mezbbon oila tomonidan sayyohlar uchun qishloq joylarda bayramlar, barcha tashkiliy turistik turar joy (jumladan, ovqatlanish, dam olish, xizmat ko'rsatish va boshqalar) tashkil etiladi va qabul qilib olinadi[3].

Turizmning ushbu turi milliy ahamiyatga ega bo'lib, qishloq aholisi uchun asosiy daromad yoki qo'shimcha manbaga aylanishi mumkin. Qishloq turizmining asosiy maqsadlari sayyohlar, shuningdek, sayyohlar tabiat bilan tanishish, salohiyatini ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar, qishloqning milliy va madaniy an'analari bilan tanishadilar, dam olish, sog'lomlashtirish imkoniga ega bo'ladilar. Qishloq turizmining obyektlari – ko'chmas mulk – uylar, ya'ni qishloq joylari hisoblanadi. Qishloq joylaridagi uylardan qishloq aholisi mini-mehmonxona sifatida foydalanishlari mumkin[4,5,6].

1-jadval

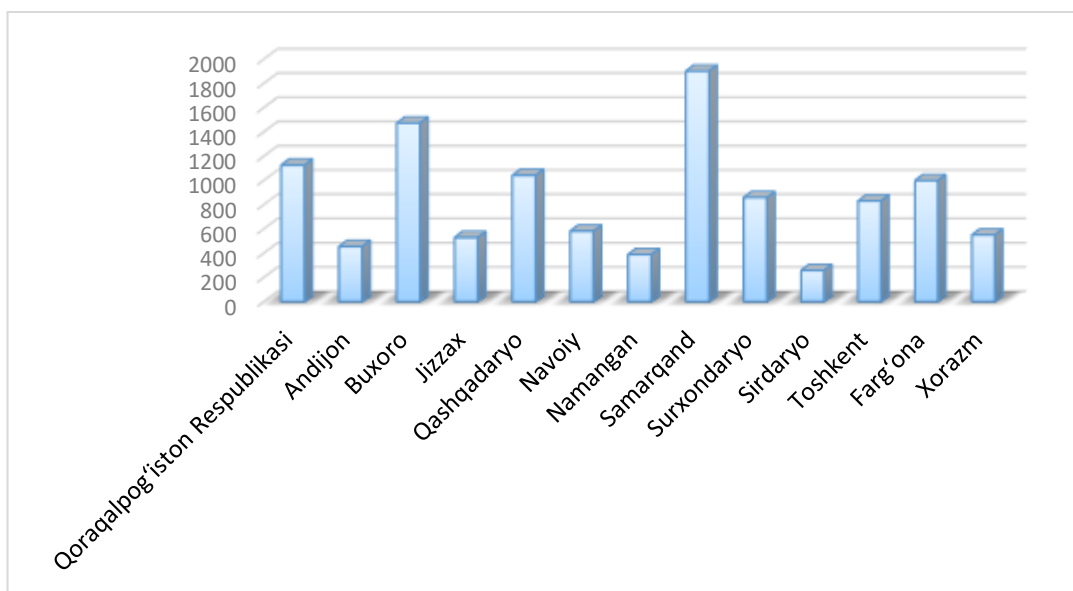
**O‘zbekistonda hududlar va yillar kesimida qishloq aholi punktlari soni
(2019-2023- yillar davomida)**

Hududlar	2019 yil	2020 yil	2021 yil	2022 yil	2023 yil
O‘zbekiston Respublikasi	11 015	10 996	10 996	10 964	10990
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	1 130	1 131	1 124	1 126	1126
Andijon	455	455	455	455	455
Buxoro	1 469	1 467	1 473	1 473	1473
Jizzax	526	526	525	524	529
Qashqadaryo	1 041	1 041	1 041	1 042	1042
Navoiy	585	577	582	582	582
Namangan	391	391	388	388	388
Samarqand	1 849	1 849	1 853	1 854	1901
Surxondaryo	865	856	858	858	859
Sirdaryo	257	257	257	257	257
Toshkent	878	876	869	834	830
Farg‘ona	1 021	1 021	1 021	1 021	998
Xorazm	548	549	550	550	550

Manba: <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/living-standards-2>

Yuqoridagi jadval ma’lumotlarga ko‘ra, turli hududlarda qishloq aholi punktlari sonida ma’lum bir barqarorlik yoki o‘zgarishlar mavjud. Masalan, Buxoro va Samarqand kabi viloyatlarda qishloq aholi punktlari soni ko‘paygan bo‘lsa, Toshkent va Namangan kabi viloyatlarda kamayish kuzatilmoqda. Ushbu ma’lumotlar qishloq aholisining joylashishi va turli hududlarda joylashish shakllarini tushunish uchun muhim manba bo‘lishi mumkin(1-jadval).

Ushbu jadval ma’lumotlariga asoslanib aytishimiz mumkinki Buxoro viloyati qishloq aholi punktlari sonining ko‘pligi bilan boshqa viloyatlardan ajralib turadi, shunga muvofiq qishloq turizmini tashkil etish uchun ham imkoniyat boshqa hududlarga nisbatan yuqoriligini ko‘rishimiz mumkin.

1-chizma. O'zbekistonda hududlar kesimida qishloq aholi punktlari soni (2023-yil hisobida)

1-chizmadan ko'rinib turibdiki, Samarqand, Buxoro viloyati va Qoraqalpog'iston Respublikasida qishloq aholi punktlari soni bo'yicha yetakchi bo'lib, Sirdaryo, Andijon, Namangan viloyatlarida qishloq aholi punktlari soni 300 tadan kam. Qishloq aholi punktlari soni bo'yicha yetakchi viloyatlar qishloq turizmini tashkil etish bo'yicha ko'proq imoniyatga ega hududlar hisoblanadi.

Quyidagi jadval ma'lumotlarni o'rganar ekanmiz, turli hududlardagi aholi odatda barqaror yo'nalishda borayotganini ko'ramiz. Shu bilan birga, ayrim hududlarda aholi sonining kamayishi yoki ko'payishi tendentsiyalari ham kuzatilmoqda (1-jadval).

Masalan, Andijon, Namangan va Farg'ona kabi ayrim viloyatlarda 2019 yildan 2023-yilgacha aholi soni doimiy ravishda kamayib bormoqda. Bunday vaziyatning sabablari iqtisodiy omillar, migratsiya harakati va tug'ilish darajasi kabi omillarni o'z ichiga olishi mumkin.

Qishloq joylarida turizm turlarini tashkil etishda unga ta'sir etuvchi omillardan yana biri mehnat resurslari sonini olsak, adashmagan bo'lamiz. Qishloq joylarida viloyatlar kesimida aholi sonini quyidagi 2-jadvalda berilgan ma'lumotlar asosida tahlil qilsak bo'ladi (2-jadval).

2-jadval

Qishloq joylarida doimiy aholi soni (2019-2023 yillar)

Hududlar	2019 yil	2020 yil	2021 yil	2022 yil	2023 yil
O'zbekiston Respublikasi	16448,8	16761,1	17048,5	17335,5	17654,0
Qoraqalpog'iston	952,1	967,8	981,7	994,3	1008,9
Andijon	1463,2	1493,8	1522,2	1554,3	1588,2
Buxoro	1193,4	1214,4	1231,7	1250,9	1269,2
Jizzax	717,9	734,1	750,5	766,4	783,5
Qashqadaryo	1829,5	1870	1902,6	1948,3	1990,7
Navoiy	501,4	509,4	516,6	528,4	538,4
Namangan	975,3	995,7	1010	1031,6	1053,6
Samarqand	2384,2	2439,1	2489	2548,1	2605,2
Surxondaryo	1659,3	1675,1	1709,6	1749,9	1789,7
Sirdaryo	475,1	485	494,2	504,3	510,2
Toshkent	1471	1495,2	1506	1463,2	1493,9
Farg'ona	1600,8	1634,3	1667,9	1707,7	1712,2
Xorazm	1225,6	1247,2	1266,5	1288,1	1310,3
Toshkent sh.	-	-	-	-	-

Manba: <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/living-standards-2>

2-jadval ma'lumotlariga tayanadigan bo'lsak, qishloq joylaridagi aholi soni ko'pligi bilan Qoraqalpog'iston Andijon, Buxoro, Qashqadaryo, Samarqand, Surxondaryo, Toshkent, Farg'ona viloyatlarda aholi soni ortib borayotgani ko'rinib turibdi. Aholi sonining ko'pligi ushbu hududda iqtisodiy imkoniyatlar, ish imkoniyatlari va ta'lim imkoniyatlarini berishi mumkin[7,8].

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Buxoro viloyatida qishloq turizmini tashkil etish uchun, qishloq aholi punktlari soni ham, mehnat resurslari ham boshqa viloyatlarga nisbatan yuqoriligi bilan ajralib turibdi. Ushbu ma'lumotlar mintaqaviy rivojlanish siyosati va rejalashtirish uchun muhim manba bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Кундиус, В. А. Рекреационные ресурсы и сельский туризм [Текст] /В.А. Кундиус // Вестн. Алтайского гос. аграрного ун-та. – 2013, – №9. – С. 113-119.
2. Ruziyeva, M. (2023). MAMLAKATLARNING GASTRONOMIK HARITASINI YARATISH METODOLOGIYASI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 35(35).

3. Tulkinovna, R. M., & Ramazon ogli, A. R. (2023). OZBEKISTONDA GASTRONOMIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA. *Journal of new century innovations*, 31(1), 116-120.
4. Ruziyeva, M. (2023). OZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TURIZM SOHASIDA OLIV BORILAYOTGAN ISHLAR VA ULARNING ISTIQBOLLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 36(36).
5. Ruziyeva, M. (2023). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA MICE TURIZMINING MINTAQAVIY RIVOJLANISHI VA TUTGAN ORNI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 36(36).
6. Ruziyeva, M. (2023). RESTORAN BIZNESI-KATTA SARMOYA MANBAYI, UNING INSON TURMUSH TARZIDA TUTGAN O'RNI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 37(37).
7. Ruziyeva, M. (2023). OZBEKISTONNING EKOTURIZM RESURSLARI: KAMCHILIK VA ISTIQBOLLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 32(32).
8. Рузиева, М. Т., & Таджиева, С. У. (2021). Роль гастрономических сувениров в туризме. Редакционная коллегия, 207.
9. Tulkinovna, R. M., & Ramazon ogli, A. R. (2023). OZBEKISTONDA GASTRONOMIK TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI: BUXORO VILOYATI MISOLIDA. *Journal of new century innovations*, 31(1), 116-120.
10. Ruziyeva, M. (2023). OZBEKISTON TURIZM SANOATIDA TRANSPORT XIZMATINING TUTGAN ORNI VA AHAMIYATI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 35(35).
11. Рузиева, М. Т. (2023). МЕТОДОЛОГИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКОГО КАРТОГРАФИРОВАНИЯ СТРАН. *Journal of new century innovations*, 28(1), 121-125.
12. Рузиева, М. (2023). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ В ГАСТРОНОМИЧЕСКОМ ТУРИЗМЕ. *Talqin va tadqiqotlar*, 1(8)
13. Омонова, Н. Р., & Хожиев, Д. (2023). Значение интерактивных методов в обучении в высшей образовании. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 16(3), 121-127.
14. Djurayeva, N. B., & Omonova, N. R. (2022). Sog'liqni saqlash turizmi mahsuloti dizaynini yaratish masalasi. *Science and Education*, 3(5), 1655-1659.
15. Omonova, N. R. K., & Djurayeva, N. B. (2021). An overview of health tourism within the context of uzbekistan's tourism strategy. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(11), 754-759.
16. Omonova, N. R., & Isokova, G. S. (2022). The significance of interactive methods in teaching in Higher Education. *Science and Education*, 3(12), 661-666.

17. Nilufar, O., & Hamroev, H. R. (2021, March). Medical tourism: problems and potentials of uzbekistan. In Euro-Asia Conferences (Vol. 3, No. 1, pp. 34-37).
18. Axmatova, M. (2023). Buxoro viloyatidagi diqqatga sazovor joylarga transport xizmatlari va harakatchanligi tahlili. Центр научных публикаций (buxdu. uz), 37(37).
19. Axmatova, M. (2021). Turizmda transport xizmatlarini optimallashtirish chora tadbirlari. Центр научных публикаций (buxdu. uz), 8(8).
20. Axmatova, M. (2021). Turizm va transport xizmatlarining bir-biri bilan uzviy bog'liqligi. Центр научных публикаций (buxdu. uz), 8(8).
21. Axmatova, M. (2023). Turistik transport xizmatlarini takomillashtirish strategiyasini aniqlash. Центр научных публикаций (buxdu. uz), 36(36).
22. Axmatova, M. (2023). Анализ транспортных услуг и мобильности к достопримечательностям Бухарской области. Центр научных публикаций (buxdu. uz), 37(37).
23. Axmatova, M. (2023). TURIZMDA TRANSPORT XIZMATLARI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARGA INNOVATSION YECHIMLARI. DIGITAL TRANSFORMATION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE, 1(4), 58-65.
24. Axmatova, M. (2023). INTERNATIONAL CONNECTION OF TOURISM AND TRANSPORT SERVICES. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 37(37).
25. Rozikov, H. H. (2021). The role of innovative technologies in improving the quality of transport services. World Bulletin of Management and Law, 3, 4-8.
26. Oktyamovna, A. S. (2023). Prospects for the Development of New Types of Travel in Uzbekistan. EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY, 3(2), 9-11.
27. Oktyamovna, S. A. (2023). Development of Animation Service in Tourism in the Example of Bukhara Region.
28. Khakimovna, N. F., & Oktyamovna, S. A. (2022). Sustainability Reporting Towards Common Standards. European Journal of Innovation In Nonformal Education, 2(4), 236-239.
29. Юлдашев, К. Ш., & Алимова, Ш. О. КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРИ ЁРДАМИДА МЕҲМОНХОНА ФАОЛИЯТИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШНИНГ АМАЛИЙ УСУЛЛАРИ.